

moedernacht

Legaal, maar het kan veel beter...

Hoewel abortus al bijna 15 jaar geleden werd gelegaliseerd in Zuid-Afrika, wordt zwangerschapsafbreking er nog sterk gestigmatiseerd door zowel de gemeenschap als hulpverleners. Openheid en het starten van een dialoog over abortus dragen bij aan het opheffen van dit stigma, aldus verpleegkundige Sandra Mabila. En daardoor ook aan het chronisch tekort aan goed opgeleide abortuspersoneel, alsmede het gebrek aan relevante kennis en betrokkenheid van mannen.

Toewijding

Met haar persoonlijkheid en toewijding veilige abortus beter toegankelijk te maken voor vrouwen, brengt Sandra Mabila een duidelijke nieuwe energie in de kliniek van Mosaic. Sinds augustus 2009 werkt ze hier als verpleegkundige.

“Toen ik jong was verhuisde ik met mijn Mozambiquaanse vader en Swazi moeder naar Zuid-Afrika. Daar volgde ik de opleiding tot verpleegkundige”, vertelt de nu 47-jarige Sandra.

Persoonlijke verhalen

Tijdens haar opleiding hoorde Sandra van collega-verpleegkundigen soms zeer persoonlijke verhalen. Een van oorsprong Zimbabwaanse collega, bijvoorbeeld, wilde een abortus in de tijd dat dit nog wettelijk verboden was. Zij onderging toen een illegale en ook onveilige afbreking van haar zwangerschap die eindigde in een nachtmerrie. En een andere collega-zuster stierf zelfs aan de gevolgen van een onveilige abortus, omdat ze geen geld had om naar een privékliniek te gaan, waar toen alleen witte vrouwen werden toegelaten vanwege het apartheidsregime.

“Door deze verhalen werd het me snel duidelijk dat niet iedereen dezelfde toegang had tot veilige abortus. En nieuwsgierig als ik was, volgde ik de eerste verpleegkundigentruining voor veilige abortus in 1997, een jaar nadat de wet aangenomen was”, zegt ze.

Lagere status

“Ik ging werken in publieke/gemeentelijke ziekenhuizen, waar ik ontdekte dat verpleegkundigen die abortussen uitvoerden een lagere status hadden, minder verdienden en geen carrièreperspectief hadden”, vervolgt Sandra. Veel van haar collega's zochten dan ook een baan in een ander ziekenhuis. Sandra ging werken voor de van oorsprong Engelse organisatie Marie Stopes en daarna voor Ipas. *“Daar raakte ik betrokken bij de training in het gebruik van de middelen voor abortus, zoals de zuigcuretteage ('vacuum aspiration') en bij training voor gevallen van abortus op medische gronden”,* legt ze uit. Ze hoorde van een vacature bij Mosaic in Kaapstad, solliciteerde en werd aangenomen.

Veel verbeteren

In een land waar abortus wettelijk is toegestaan sinds 1996 kan nog veel verbeterd worden. De houding van gezondheidswerkers bijvoorbeeld, de stigmatisering ervan in de gemeenschappen, of het chronische tekort aan goed opgeleid personeel. *“Dit kan allemaal veel beter”,* volgens Sandra, *“en ik maak me ook zorgen. Misoprostol (abortuspil, die de baarmoeder doet samentrekken, Red.) is weliswaar vrij verkrijgbaar maar dat leidt er ook toe dat ongekwalificeerde mensen dit medicijn voorschrijven. Een arts werkzaam in Tygerberg Ziekenhuis in Kaapstad vertelt dat er sprake is van een toename van vrouwen met zwangerschapscomplicaties veroorzaakt door verkeerd gebruik van dit middel. Maar als je vraagt waarom deze vrouwen niet gewoon naar het ziekenhuis komen is het vanwege hun angst voor stigmatisering. Vrouwen betalen nog altijd liever veel geld (bijv. 100 Rand, 9 EURO) aan een traditionele genezer dan dat ze een openbare ruimte betreden waar ze gezien kunnen worden”*

Dialoog aangaan

“Openheid en het starten van een dialoog is erg belangrijk en het werkt ook”, aldus Sandra. Toen ze net was begonnen voor Mosaic ging ze naar artsen in de (Moslim)buurt waar de kliniek van Mosaic is gevestigd om zichzelf voor te stellen. “De eerste kennismaking riep soms vragen en verzet op, maar nadat ik kon uitleggen wat ik precies doe en wat de voordelen zijn van veilige abortus verwijzen sommige artsen vrouwen nu naar Mosaic.” Sandra is bepaald niet bang om de confrontatie aan te gaan, te vertellen hoe het werkelijk zit, en is betrokken bij pleitbezorging voor veilige abortus. Ook de andere stafleden van Mosaic moeten goed geïnformeerd zijn, meent ze, daarom nodigt ze die uit en laat ze de instrumenten zien die gebruikt worden bij het uitvoeren van een abortus. Ze kunnen ook een ingreep bijwonen als ze dat willen. Ook onder de Mosaic medewerkers bestaat er nog steeds een aarzeling. “Ik vind dat ze alles moeten weten, zij spreken de mensen in de townships en communities”, benadrukt ze, “zij zijn het die de dialoog aangaan en de stigmatisering van abortus weg kunnen nemen.”

Rol partner

Over de rol van mannen bij seksuele en reproductieve gezondheid, is Sandra zeer uitgesproken. *“Als een vrouw voor een tweede abortus komt, nodigen we haar partner ook uit voor een consult. Je moet ook met hen praten”,* zegt ze met klem, *“en de verhalen ontkrachten rond anticonceptie bijvoorbeeld. Het is belangrijk dat mannen meer horen over de gezondheid van vrouwen. Mannen weten zo weinig over deze onderwerpen.”*

“Gelukkig zie ik ook verbetering: ik zie nu soms mannen die hun partner eraan herinneren een herhalingsrecept te halen voor de pil of voor de prikpil” Het is belangrijk mannen te betrekken”, herhaalt Sandra, *“het is belangrijk dat ze vrouwen beter gaan begrijpen, daar moeten ze aan wennen.”*

Vrouwen blijven helpen

“Ik ben van plan nog lang door te gaan met het helpen van vrouwen in de West Kaap provincie. Misschien komt dat door de ervaringen in mijn eigen leven”, zegt ze. *“Mosaic geeft me de kans vrouwen te helpen maar ook mijn eigen pijn onder ogen te zien en hier mee verder te komen in mijn eigen leven.”*

Om Zuid-Afrika een veiligere plaats te maken en vrouwen op te vangen en te versterken is in 1993 Mosaic (Training, Service and Healing Center for Women) opgericht. De naam weerspiegelt de bedoeling van de organisatie; door hulp te bieden op allerlei gebied kunnen vrouwen de stukjes van hun leven weer in elkaar leggen en een plek geven.

Sinds 2002 steunt MYBODY deze Zuid-Afrikaanse organisatie in Kaapstad. Hier biedt Mosaic hulp bij mishandeling en (seksueel) geweld, staat met name vrouwen bij met juridisch advies zoals straatverboden en geeft trainingen over assertiviteit, conflicthantering en het voorkomen van mishandeling. Sinds kort wordt er ook counseling aan de daders van geweld geboden als cruciale stap in het doorbreken van de cirkel van huiselijk geweld. Er is ook een kliniek waar vrouwen terecht kunnen voor gezondheidscontroles, voorbehoedsmiddelen, en abortus.

Mosaic werkt zowel met vrijwilligers als met betaalde ‘counselors’, meest vrouwen van wie sommigen zelf te maken hebben gehad met huiselijk of seksueel geweld.

Door het Departement van Gezondheid is het centrum erkend als een goed voorbeeld voor de rest van het land.

